

For noen tår siden var det fortsatt mulig å se restene av grunnmuren etter et hus ved stranden på Flautangen, og like i nærheten vokste bærbusker og frukttær.

DAG I. BØRRESEN
Hvalfangstmuseet

Hvor Antton og Ingeborg Christensen livnærte seg av fiske og jordbruk. Ekkeparet flyttet fra Åros i Røyken til Flautangen i Sandehærrød i slutten av 1860-årene. De kom fra små går. I folketellingen (1865) ble Antton betegnet som «husmann uten jord» og fisker. Bruket på Flautangen var kjent under tilnavnet «Bærje» (Berg).

Mange fiskere fra Humm hadde lenge drevet bakkfiske etter torsk, koi og hvitting ved Færder, Hvasser eller Sverner. Fiskerne selte hvis det var bøl og ellers måtte man ro. Fiske måtte fraktes den lange veien nordover til markedene i Christiania eller Drammen, eller leveres til oppkjøpere på Jeløya ved Moss. Det var mange yrkesfiskere i Humm, og fisket innerst i fjorden var på tilbakegang. Noen av fiskerne flyttet til Vre Oslofjord for godt. Her var det kortere vei til fiskeplassene og lettere å skaffe seg egen jord.

Antton og Ingeborg var om lag 30 år gamle og hadde to barn da de slo seg ned på Flautangen. Sønnen, Karl Andersen, var Ingeborgs sønn fra et tidligere ekteskap hvor mannen døde tidlig. Elise Mathilde, «Tilla», forble eneste pike i den kommende søskenflokk.

Reketralling med sel

I dag er sletta på Flautangen kommunalt friareal, men her hadde Antton og Ingeborg eng og beite for ei ku. Familien holdt dessuten høns og dyrket poteter, frukt og grønnsaker til eget bruk. Det sies at Antton hadde en kneskadet som forhindret ham fra å dra på sel og hvalfangst, men han klarte å håndtere båt og fiskeresskap. Det ble drevet småfiske og dagligfiske på helårsbasis, og fangsten ble omsatt lokalt. En av Ingeborgs oppgaver var å selge fisken, og det innebar å gå til Sandefjord med fisketralle eller kjelke om vinteren for å selge fangsten. Etter hvert fikk Antton og Ingeborg sønner, men den yngste døde som barn. Johan, Andreas, Albert, Jørgen, Theodor og Ingemar fulgte i farens fotspor og livnærte seg av sjøen. Med sjøfart, sel og hvalfangst åpnet det seg en mulighet til livbæring utenom fisket. Sønnene drev fiske når det var noe å tjene på det, og

ØSTERØYA: Flautangen på 1950-tallet

«Steinguttane» på Bergel

reiste til sjøs eller på fangst, avhengig av sesong og muligheter for hyre. I 1900 var Johan bosatt i foreldrenes hus på Flautangen sammen med kone og fem barn. Andreas bodde på Eian med sin kone, og de fire siste var ugifte og midlertidig utflyttede til Moss, hvor de hadde slått seg på reketralling med selskaskøyer i farvannet ved Jeløya. Dette var en nokså ny næring. Reker var dårlig ansett mat i Norge, og fangsten ble eksportert til Tyskland.

Ingemars sønn, Georg Næss Christensen i Sjuvenga, kunne fortelle om sin far og brødrene hans, at de var viden kjent for å være noen villstyringer. Blant folk på Østerøya og langs fjorden, gikk brødrelokket på Flautangen under tilnavnet «Steinguttane» etter navnet på plassen de kom fra (Bergel). Hvis vi ser nærmere på «Steinguttane» farstid til sjøs er det som å gå inn i den lokale og nasjonale skipsfartshistorien. Den beste kilden til sjømanns farstid

tid og hvilke skip de var om bord på er sjinnrullerhens protokoller. Originale befinnet seg i Statsarkivet i Kongsborg. Her finner vi «Steinguttane» ført opp med etternavnet Antonsen, etter faren Antton Christensen. Senere tok alle Sjøvante som de var, selte brødrelokket fra Flautangen som mann-skaper om bord i kjente skuter som «Vega», «Capella», «Fortuna» og den legendariske «Lason». Flere var på selfangst, bottenosefangst og på storhvalfangst både i Nordishavet og på Syd Georgia og Syd Shetland.

Etter hvert som «Steinguttane» flyttet ut, giftet seg og stiftet familie, slo de fleste seg ned langs Vestfjorden, på Stiger, Årø, Natholmen, Hudø og Treidene på Tjøme. Mange av deres etterkommere har bodd og drevet fiske fra de samme plassene, men også fra Storevahr i Stokke, Nes, Lahelle, Tal-lakshavn og Langeby i Sandar, Viksfjord i Tjølling, Nevlunghavn i Brunlans og Fevik mellom Arendal og Grimstad.

FOTO: HVALB.

FAANGST: Jørgen

